

Jan TĘGOWSKI
Uniwersytet w Białymstoku
Instytut Historii

Kilka uzupełnień do itinerarium króla Władysława Jagiełły

Itinerarium króla Władysława Jagiełły, opracowane przez Antoniego Gąsiorowskiego¹, należy do dzieł, które są uznawane powszechnie za klasyczne. Trudno sobie wyobrazić, aby badając jakieś zagadnienie mieszczące się w chronologicznych ramach zbliżonych do panowania wspomnianego króla, nie skorzystać z tego opracowania. Jego wysokie walory naukowe podkreślił w recenzji Kazimierz Jasiński, który przy okazji wskazał szereg pobytów monarchy nie wykazanych przez A. Gąsiorowskiego². Okres panowania Władysława Jagiełły w porównaniu z wcześniejszymi czasami pod względem stopnia zachowania produkcji kancelaryjnej jest przełomowy, w związku z czym występuje duże rozproszenie materiału źródłowego i trudności w uchwyceniu możliwie pełnego ich zestawu. W różnych archiwach i bibliotekach znajdują się jeszcze dokumenty zaświadczające o miejscach pobytu wspomnianego króla, które dotąd nie zostały w pełni wykorzystane. Oprócz Kazimierza Jasińskiego odnotować należy uwagi o itinerarium Władysława Jagiełły pióra Małgorzaty Wilskiej, a także ostatnio Piotra Węcowskiego³, który w znacznym stopniu wykorzystał później opublikowane dokumenty.

Od wydania pracy A. Gąsiorowskiego upłynęło 30 lat i byłoby wskazane wydanie go ponownie, po odpowiednich uzupełnieniach, których zapewne i sam autor zebrał niemało, jako wydawca *Kodeksu dyplomatycznego Wielkopolski*⁴. Jestem w tej komfortowej sytuacji, że piszę niniejsze uzupełnienia już po zakończeniu edycji zarówno *Zbioru dokumentów małopolskich*, jak i *Kodeksu dyplomatycznego Wielkopolski*, które to wydawnictwa w poważnej mierze miał możliwość wykorzystać Piotr Węcowski.

Jest jeszcze szereg informacji źródłowych o pobytach króla Władysława Jagiełły, które tkwią zarówno w błędnym datowaniu dokumentów królewskich, których wydawcy nie konfrontowali z itinerarium królewskim, jak też są wzmianki o dokumentach, które się nie zachowały, a także informacje o miejscach pobytu króla zawarte w dokumentach wystawionych przez inne osoby. Spróbujmy zatem to wszystko przedstawić.

¹ A. Gąsiorowski, *Itinerarium króla Władysława Jagiełły 1386–1434*, Warszawa 1972.

² K. Jasiński, *Uwagi o itinerarium Władysława Jagiełły*, St. Źródł. 20, 1976, s. 227–231.

³ M. Wilska, Rec.: A. Gąsiorowski, *Itinerarium króla Władysława Jagiełły 1386–1434*, Warszawa 1972, Kwart. Hist. 82, 1975, z. 1, s. 166–168; P. Węcowski, *Uzupełnienia do itinerarium króla Władysława Jagiełły*, w: tegoż, *Działalność publiczna możnowładztwa małopolskiego w późnym średniowieczu*, Warszawa 1998, s. 180–185.

⁴ KDWłkp., t. 6, wyd. A. Gąsiorowski i H. Kowalewicz, Warszawa–Poznań 1982; t. 7, wyd. A. Gąsiorowski i R. Walczak, Warszawa–Poznań 1985; t. 8, wyd. A. Gąsiorowski i T. Jasiński, Warszawa–Poznań 1989; t. 9, wyd. A. Gąsiorowski i T. Jasiński, Warszawa–Poznań 1990; t. 10, wyd. A. Gąsiorowski i T. Jasiński, Poznań 1993; t. 11, wyd. A. Gąsiorowski, T. Jasiński, T. Jurek, I. Skierska, Poznań 1999.

1387

Dokument dla Fryderyka z Miśni, któremu król Władysław nadał wieś Jaćmierz w powiecie sanockim, datowany był następująco: *Actum Sanok, die dominico infra octavas festi Omnium Sanctorum anno Domini millesimo trecentesimo octuagesimo decimo*⁵. Wydawcy datowali ten dokument na 6 XI 1390 r., co nie jest zgodne z itinerarium królewskim. Nastąpiła w datowaniu tego dokumentu pomyłka, wynikająca z podobieństwa fonetycznego słowa *septimo* ze słowem *decimo*. Jeśli ten fakt uwzględnimy, to pobyt króla Władysława Jagiełły w Sanoku odnotować należy pod dniem 3 XI 1387 r., co jest zgodne z itinerarium królewskim⁶.

1388

Kolejne uzupełnienie itinerarium o pobyt Jagiełły w Żydaczowie 12 X 1388 r. zawiera dokument, w którym król oznajmia przejście grodu halickiego. Kopia tego dokumentu znajduje się w rękopisie Biblioteki Kórnickiej⁷. Pobyt króla w Żydaczowie w tym terminie nie jest sprzeczny z itinerarium królewskim.

1389

Na podstawie dokumentu Władysława Jagiełły dla Dobczyc, wystawionego w Radomiu 13 XII 1389 r., pobyt króla w tym mieście możemy wydłużyć od 10 do 13 XII tego roku⁸.

1390

Informację pośrednią o pobycie króla Władysława Jagiełły w Wilnie 13 V 1390 r. zawiera dokument wysłanników papieskich, dążących do pogodzenia króla polskiego z zakonem krzyżackim. Dokument ten datowany jest *Vilnae in crastino Ascensionis Domini nostri Ihesu Christi*⁹. Informacja ta wzmacnia stanowisko A. Gąsiorowskiego, że król przebywał w Wilnie w dniach 12–15 V 1390 r.¹⁰

1394

W manuskrypcie Biblioteki Kórnickiej, który przytoczyłem wyżej, znajdujemy informację, że Piotr Kmita z Wiśnicza 25 VI 1394 r. złożył przysięgę królowi w Krakowie¹¹. W związku z tym musimy rozważyć, czy pobyt króla w tym samym dniu w Niepołomicach, odnotowany w rachunkach królewskich, jest możliwy. Wydaje się, że tak¹². Pobyt Władysława Jagiełły w Chełmie 11 X 1394 r., który stwierdziłem w „Tekach Krakowskich”, uwzględnił już w swoich uzupełnieniach P. Węcowski¹³. Muszę jednak nawiązać do tego elementu podróży królewskiej, z Chełma bowiem Jagiełło udał się do Lwowa, gdzie według ustaleń A. Gąsiorowskiego, przebywał do 5 XI 1394 r. Powrót do Małopolski wyglądał następująco: Medyka (7 listopada), Gródek (8 listopada), Biecz (po 21 listopada)¹⁴.

Ten układ podróży budzi jednak pewne wątpliwości, wynika bowiem z niego, że król cofnął się z Medyki do Gródka. Jeszcze bardziej utwierdza nas w tym przekonaniu dokument wystawiony przez króla we Lwowie 7 XI 1394 r.¹⁵ Prawdopodobnie więc data dokumentu znajdującego się w Metryce Koronnej, wystawionego przez Władysława Jagiełłę w Medyce, została mylnie przepisana (przypuszczalnie była ona o dwa dni późniejsza).

⁵ ZDMłp., t. 6, nr 1568

⁶ A. Gąsiorowski, *Itinerarium* [1], s. 30.

⁷ BKór., rkps 203, k. 177–177v. Zob. *Katalog rękopisów Biblioteki Kórnickiej XVI–XVIII w.*, t. 1, opr. R. Marciniak, M. Muszyński, J. Wiesiołowski, Wrocław 1971, s. 504.

⁸ ZDMłp., t. 6, nr 1563

⁹ BKór., rkps 203, s. 150–153.

¹⁰ A. Gąsiorowski, *Itinerarium*, s. 33.

¹¹ BKór., rkps 203, k. 34v.

¹² A. Gąsiorowski, *Itinerarium*, s. 37.

¹³ J. Tęgowski, *Sprawa przyłączenia Podola do Korony Polskiej w końcu XIV wieku*, „Teki Krakowskie” 5, 1997, s. 171–172; P. Węcowski, *Działalność publiczna możnowładztwa*, s. 181.

¹⁴ A. Gąsiorowski, *Itinerarium*, s. 38.

¹⁵ ZDMłp., t. 8, nr 2549

1395

W lutym 1395 r. A. Gąsiorowski odnotował pobyt króla w Krakowie tylko w jednym dniu (24 II 1395). Mamy jednak pewność, że król był obecny w Krakowie także i następnego dnia, gdy książę Siemowit IV oświadczył, iż grodów, które posiada w ziemi bełskiej, nie będzie trzymał w swych rękach przeciw woli króla¹⁶.

1397

W niedawno opublikowanej lustracji województw wielkopolskich i kujawskich znajdujemy informację, że 14 IX 1397 r. w Dobrzyszyczach król wystawił przywilej dla wójta Piotrkowa Kujawskiego, przyznając mu czynsz z łaźni¹⁷. Ponieważ jeszcze 6 września Jagiełło przebywał w Krakowie, od 29 IX 1397 r. był zaś we Lwowie, miejscowość tę można identyfikować jedynie z Dobczycami koło Wieliczki, gdzie pobyt króla odnotowany był w dwóch innych latach (1393 i 1417)¹⁸.

1398

Dokument Władysława Jagiełły dla miasta Leżajska z 1398 r., wystawiony w Przyszowie, został wydany na podstawie źródłowej mało czytelnej, a w związku z tym wydawcy zrezygnowali z prób rozwiązania jego datowania¹⁹. Dokument ten jednak przytaczany był w lustracji dóbr królewskich województwa ruskiego i tam data dzienna brzmiała: *sabbato post diem beati Jacobi*, co oznacza 27 VII 1398 r.²⁰ Wydawca lustracji błędnie rozwiązał tę datę jako 27 marca. Pobyt Jagiełły w Przyszowie w lipcu 1398 r. jest możliwy.

1401

Kilka uwag możemy dodać, gdy chodzi o itinerarium królewskie w roku 1401. Pierwsza z nich dotyczy aktów unii wileńsko-radomskiej. Otóż wiadomo, że 24 II 1401 r. w Trokach wystawili swe dokumenty z przysięgą wierności książę Jerzy Dowgowod oraz synowie Michała Jawnutowica, Jerzy i Andrzej²¹. Akty te były składane z pewnością w obecności króla. Przyjęcie pobytu króla w Trokach podważa możliwość pobytu polskiego monarchy w Lubomli 19 II 1401 r., Jagiełło musiałby bowiem kluczyć z Litwy na Ruś i na powrót na Litwę, a następnie do Radomia na dzień 11 marca. A. Gąsiorowski opowiedział się jednak za pobytom króla w Lubomli²². Dnia 19 VII 1401 r. Władysław Jagiełło przebywał z pewnością w Krakowie, tego dnia kasztelan krakowski Jan z Tęczyna ferował wyrok w jego obecności, a także uczynił nadanie na rzecz klasztoru augustianów na Stradomiu²³. W dniu 13 IX 1401 r. odnotowany jest pobyt króla w Urzędowie²⁴, co nie stoi w sprzeczności z innymi elementami itinerarium króla w tym czasie.

1402

Dla pełniejszego udokumentowania pobytu Władysława Jagiełły w Krakowie na przełomie stycznia i lutego 1402 r. możemy przytoczyć zobowiązanie starosty generalnego Wielkopolski Tomka z Węgleszyna, który przyrzeka stawić się ze 100 kopiami w razie potrzeby. Dokument wystawiony został w Krakowie 12 II 1402 r.²⁵

¹⁶ *Iura Masoviae terrestria*, wyd. J. Sawicki, Warszawa 1972 (= *Fontes Historiae Masoviensis*, t. 1), nr 44, s. 65; J. Tęgowski, *Sprawa ruska w stosunkach Siemowita IV z Władysławem Jagiełłą*, „Zeszyty Historyczne WSP w Częstochowie” 2, 1994, s. 126.

¹⁷ *Lustracja województw wielkopolskich i kujawskich 1657–1665*, cz. II, wyd. Z. Górski, J. Pakulski, A. Tomczak, Toruń 1996, s. 16.

¹⁸ A. Gąsiorowski, *Itinerarium*, s. 36, 67, 98.

¹⁹ ZDMłp., t. 6, nr 1625

²⁰ *Lustracja dóbr królewskich województwa ruskiego*, cz. I: *Ziemia przemyska i sanocka*, Wrocław 1970, s. 210.

²¹ *Akta unii Polski z Litwą 1385–1791*, wyd. S. Kutrzeba i W. Semkowicz, Kraków 1932, nr 42 i 43.

²² A. Gąsiorowski, *Itinerarium*, s. 42.

²³ KDM.K, t. 1, nr 99; BCzart., Teki Naruszewicza, IV 10, nr 30.

²⁴ ZDMłp., t. 6, nr 1646.

²⁵ BKór., rkps nr 203, k. 133.

Lustracja województw wielkopolskich i kujawskich z lat 1659–1665 przechowała wzmiankę o dokumencie Władysława Jagiełły dla Ostrzeszowa, datowanym w Kaliszu 27 III 1402 r., co pozwala ustalić pobyt króla w tym mieście w czasie od 27 do 30 III 1402 r.²⁶

Według ustaleń Antoniego Czacharowskiego, poczynionych na podstawie ksiąg rachunkowych zakonu krzyżackiego, król polski przebywał w Toruniu 24 V 1402 r.²⁷ Pobyt króla w Toruniu jest możliwy, jeszcze 18 maja król przebywał bowiem w Mogilnie, 25 maja zaś już w Raciążku, położonym stosunkowo blisko Torunia.

1403

W dniu 1 VII 1403 r. w Hrubieszowie książę Wasyl Koriatowic przyrzekł królowi Władysławowi Jagielle, że nie będzie nigdy występował przeciwko niemu, jak też i Koronie Polskiej, co musiało się odbyć w obecności króla²⁸. Jest to zresztą zgodne z itinerarium królewskim.

Dokument Władysława Jagiełły, w którym król proponuje margrabiemu Miśni Wilhelmowi I zawarciu przymierza, wystawiony w Krakowie 19 VIII 1403 r., P. Węcowski zna z kopii znajdującej się w rękopisie Biblioteki Jagiellońskiej²⁹. Dokument ten jednak został wydany drukiem w *Kodeksie dyplomatycznym Królestwa Saksonii*³⁰.

1405

Następna uwaga dotyczy pobytu króla Władysława Jagiełły w Toruniu w celu wykupienia z rąk krzyżackich ziemi dobrzyńskiej. W opracowaniu Antoniego Gąsiorowskiego uwzględniono jedynie dzień 10 VI 1405 r., tymczasem na podstawie źródeł pruskich Janusz Bieniak zauważył, że pobyt Jagiełły w Toruniu przeciągnął się do 13 VI 1405 r.³¹ Według tego historyka, król z Torunia udał się bezpośrednio do ziemi dobrzyńskiej, by formalnie objąć ją w posiadanie, a stamtąd do Brześcia, gdzie 18 czerwca odprawił roki sądowe³². Był zatem Jagiełło na terenie ziemi dobrzyńskiej od 13 VI 1405 r. i mógł tam spędzić około pięciu dni. Odwiedził zapewne główne ośrodki grodowe tej ziemi, a mianowicie Rypin, Dobrzyń nad Wisłą i Bobrowniki, gdyż, jak pisze rocznikarz toruński, *recessit et ivit ad terram Dobrinensem et recepit homagium et munitiones etc.*³³

1406

W lustracji dóbr królewskich województwa ruskiego wzmiankowano dokument Władysława Jagiełły dla Krosna wystawiony *die dominico ante festum sancti Martini* w Bieczu, co wypada 7 XI 1406 r.³⁴

1407

Jest pewne, że w styczniu 1407 r. król przebywał w Wilnie, gdzie pełnomocnicy księcia Jana raciborskiego zapewnili Władysława Jagiełłę i Witolda, że ich pan doręczy im dokument Wacława IV Luksemburskiego, potwierdzający zapis oprawy wiennej dla Heleny Korybutówny w wysokości 3000 florenów, zabezpieczonych na Pszczynie i Bieżuniu. Dokument pełnomocników księcia Jana został wystawiony w Wilnie 16 I 1407 r.³⁵ W związku z tym, że na dokumencie Witolda dla Moniwida wystawionym w Wilnie 13 I 1407 r., świadczyli biskup krakowski Piotr Wysz oraz panowie Klemens z Moskorzowa, Mikołaj kasztelan wojnicki i Zbigniew z Brzezia, marszałek Królestwa, jest

²⁶ *Lustracja województw wielkopolskich i kujawskich*, cz. II, s. 157.

²⁷ A. Czacharowski, *Rola króla Władysława Jagiełły w pertraktacjach polsko-krzyżackich przed Wielką Wojną*, „Acta Universitatis Nicolai Copernici. Historia” 24, 1990, s. 63, przyp. 60.

²⁸ J. Tęgowski, *Sprawa przyłączenia Podola do Korony Polskiej*, dod. V, s. 174.

²⁹ P. Węcowski, *Działalność publiczna możnowładztwa*, s. 182.

³⁰ *Codex diplomaticus Saxoniae Regiae* (dalej: CDSR), Teil 1, dz. B, Bd. 2, hrsg. H. Ermisch, Leipzig 1902, nr 521.

³¹ J. Bieniak, *Kształtowanie się terytorium ziemi dobrzyńskiej w średniowieczu*, *Zap. Hist.* 51, 1986, z. 3, s. 37–38, przyp. 202.

³² *Ibid.*, s. 38, przyp. 203.

³³ *Franciscani Torunensis annales Prussici*, hrsg. E. Strehlke, w: *Scriptores rerum Prussicarum*, Bd. 3, Leipzig 1866, s. 277.

³⁴ *Lustracja dóbr królewskich województwa ruskiego*, cz. I, s. 290.

³⁵ AGAD, dok. perg. nr 242 (= Friedrich F. Sommersberg, *Scriptores rerum Silesiacarum*, Bd. 1, Lipsiae 1729, s. 951).

pewne, że król Władysław Jagiełło przebywał w Wilnie co najmniej od 13 do 16 I 1407 r.³⁶ Następny potwierdzony pobyt króla w Nowym Korczynie pochodzi z 18 II 1407 r.³⁷ Jest chyba możliwy powrót króla z Wilna w ciągu jednego miesiąca do Nowego Korczyna. W tym samym roku w maju król polski przebywał w Złotorii, gdzie prowadził negocjacje z komturem toruńskim — przedstawicielem wielkiego szpitalnika zakonu krzyżackiego, który pełnił tymczasowo funkcję namiestnika po śmierci wielkiego mistrza Konrada von Jungingen³⁸. Relacja komtura toruńskiego nosi datę Lubicz, 11 V 1407 r., a 6 maja król był jeszcze w Koronowie, zatem jego pobyt w Złotorii możemy zamknąć w okresie 7–11 V 1407 r., jednak bliżej daty końcowej, gdyż, po pierwsze, Lubicz od Złotorii dzieli niewielka odległość, a po drugie, sądzę, że komtur toruński na gorąco dzielił się z wielkim szpitalnikiem informacjami ze świeżo odbytych rozmów z królem polskim.

1410

Kolejne trzy uwagi dotyczą roku 1410. Pierwsza z nich to poświadczenie obecności króla w Trembowli w dniu 9 marca tego roku, znajdujące się w dokumencie starosty podolskiego i trembowelskiego Piotra z Charbinowic, brzmiące następująco: *Datum dum regia maiestas fuit Trembowlie Dominica Judica anno Domini Millesimo quadringentesimo decimo*³⁹. Autor opracowania itinerarium Władysława Jagiełły na podstawie rachunków krakowskich przyjął w tym dniu pobyt Jagiełły we Lwowie, co w konfrontacji z wyżej przytoczoną informacją jest chyba niemożliwe⁴⁰.

Kolejnym wzmocnieniem argumentacji źródłowej co do pobytu Władysława Jagiełły w Inowrocławiu w październiku 1410 r. jest dokument z datą 9 X 1410 r., który to dokument został wydany w *Kodeksie dyplomatycznym Królestwa Saksonii*⁴¹.

Należy jeszcze dodać, że w dniu 31 XII 1410 r. król wystawił dokument w Łowiczu⁴².

1411

W dniach 2 i 3 III 1411 r. należy odnotować pobyt króla Władysława Jagiełły w Krakowie, co nie jest sprzeczne z itinerarium królewskim⁴³.

1412

Następnym uzupełnieniem itinerarium Władysława Jagiełły jest dokument opublikowany w monografii rodu Habsburgów, którym król Władysław wprowadza rozejm pomiędzy książętami austriackimi Ernestem i Fryderykiem z jednej strony a królem rzymskim i węgierskim Zygmuntem Luksemburskim z drugiej. Dokument ten król polski wystawił w języku niemieckim 27 VII 1412 r. w trudnej do zidentyfikowania miejscowości Salka na terenie Królestwa Węgier⁴⁴.

1414

Możemy dodać informację o pobycie króla Władysława Jagiełły w Krakowie dnia 19 III 1414 r. na podstawie dokumentu publikowanego w wydawnictwie węgierskim⁴⁵.

³⁶ W. Semkowicz, *Przywileje Witolda dla Moniwida, starosty wileńskiego i testament jego syna Jana Moniwidowicza*, „Ateneum Wileńskie” 1, 1923, nr 4, s. 256–258.

³⁷ A. Gąsiorowski, *Itinerarium*, s. 48.

³⁸ A. Czacharowski, *Rola króla Władysława Jagiełły*, aneks, s. 69–70

³⁹ AGAD, MK, ks. 83, s. 139v–140r.

⁴⁰ A. Gąsiorowski, *Itinerarium*, s. 53.

⁴¹ CDSR, cz. 1, dz. B. [30], t. 3, nr 185; K. Jasiński, *Matżeństwo Amelii Siemowitówny z margrabią miśnieńskim Wilhelmem II Bogatym*, w: *Genealogia. Polska elita polityczna w wiekach średnich na tle porównawczym*, pod red. J. Wroniszewskiego, Toruń 1993, s. 10.

⁴² ZDMłp., t. 6, nr 1752.

⁴³ ZDMłp., t. 7, nr 1856 i 1857.

⁴⁴ E. M. Lichnowsky, *Geschichte des Hauses Habsburg*, Bd. 5, Wien 1841, App. C, nr 3, s. 399; *Index actorum saeculi decimi quinti*, opr. A. Lewicki, Kraków 1888, nr 691.

⁴⁵ *Supplementum analectum terrae Scepusiensis*, cz. 2, zebr. M. Schmauk, Szepesvaraljae 1889, nr 120, s. 197.

1415

Dokument dla Mikołaja Cebulki, wystawiony w Kaliszu w dniu 4 IV 1415 r., nie przystaje do itinerarium królewskiego⁴⁶, bowiem w tym czasie król przebywał na Rusi. Mamy zatem do czynienia z omyłką kopisty, który miast Halicz zapisał Kalisz.

1416

Mamy też wiadomość o pobycie króla 25 IV 1416 r. w Inowrocławiu, gdzie wraz z Witoldem zdecydował na przedłużenie rozejmu z zakonem krzyżackim⁴⁷. Pobyt króla w Inowrocławiu w tym czasie jest zgodny z jego itinerarium. Na podstawie *Lustracji województw wielkopolskich i kujawskich* możemy stwierdzić pobyt Władysława Jagiełły w Wislicy 19 VIII 1416 r., tego dnia bowiem monarcha ten wystawił przywilej dla miasta Grabowa⁴⁸.

1417

W 1417 r. pod datą 17 marca A. Gąsiorowski na podstawie rachunków królewskich uwzględnił pobyt króla w Przemykowie, natomiast tego samego dnia Jagiełło był również w Skalbmierzu⁴⁹. A. Gąsiorowski poddał w wątpliwość możliwość pobytu Władysława Jagiełły 19 VII 1417 r. w Krasnymstawie⁵⁰, jednakże gdy uwzględnimy fakt przebywania króla 8 lipca tego roku w Hrubieszowie, zastrzeżenia powyższe stają się nieuzasadnione⁵¹.

1419

Gdy chodzi o miejsca pobytu króla w 1419 roku, to możemy dodać jeszcze wiadomość o wystawieniu dokumentu w Nowym Korczynie 21 sierpnia tego roku⁵². Nie koliduje to z itinerarium królewskim w tym czasie.

1420

Na podstawie dokumentu z 24 II 1420 r., wystawionego w Jedlni, możemy pobyt króla w tej miejscowości datować od 22 do 24 lutego tegoż roku⁵³. Na uwagę zasługuje też list Władysława Jagiełły do królowej Barbary Cylejskiej, żony Zygmunta Luksemburskiego, w którym król informuje ją o śmierci swej trzeciej żony Elżbiety Granowskiej⁵⁴. List ten, pisany z Mogilna, jest wprawdzie pozbawiony datacji, lecz znając datę śmierci Elżbiety i wiedząc o podróży króla do Wielkopolski, jego pobyt w Mogilnie możemy datować między 4 a 6 VI 1420 r.⁵⁵, dnia 4 VI 1420 r. król przebywał bowiem w Żninie, a 6 czerwca — już w Gnieźnie. Pobyt w Mogilnie wypadł najpewniej 5 VI 1420 r.

1421

Z listu komtura dyneburskiego do mistrza inflanckiego z 2 I 1422 r. dowiadujemy się, że z *Trok de koninck van Polen und Witovt quemen des midwekens na winachten to der Villen*⁵⁶. W 1421 r. Boże Narodzenie wypadło w czwartek, co oznacza, że środa po tym święcie (*mitwekens na winachten*) przypadła 31 grudnia i wtedy król Władysław razem z Witoldem przybyli do Wilna, dokąd dotarli też posłowie husycy. Pobyt króla w Wilnie zapewne potrwał co najmniej kilka dni.

⁴⁶ ZDMłp., t. 6, nr 1792; A. Gąsiorowski, *Itinerarium*, s. 64.

⁴⁷ *Die Staatsverträge des Deutschen Ordens in Preussen im 15. Jahrhundert*, Bd. 1, hrsg. E. Weise, Marburg 1970, nr 115, s. 115–116.

⁴⁸ *Lustracje województw wielkopolskich i kujawskich*, cz. II, s. 110

⁴⁹ KDWłkp., t. 8, nr 803

⁵⁰ A. Gąsiorowski, *Itinerarium*, s. 67, przyp. 4.

⁵¹ ZDMłp., t. 6, nr 1864; P. Węcowski, *Działalność publiczna możnowładztwa*, s. 183.

⁵² BCzart., Teki Naruszewicza 12, nr 27, s. 127.

⁵³ *Ibid.*, nr 56, s. 285.

⁵⁴ J. Caro, *Liber Cancellariae Stanislai Ciołek*, t. 1, Wien 1871, nr 22, s. 59–60.

⁵⁵ Z. Wdowiszewski, *Genealogia Jagiellonów*, Warszawa 1968, s. 43; A. Gąsiorowski, *Itinerarium*, s. 72.

⁵⁶ *Codex epistolaris Vitoldi magni ducis Lithuaniae 1376–1430* (dalej: CEV), wyd. A. Prochaska, Kraków 1882, nr 982, s. 540; S. Szybkowski, *Ród Cielepałów. Studium genealogiczne*, Gdańsk 1999, s. 115 opowiada się za zmianą daty tego dokumentu na 12 IV 1415.

1422

Z listu biskupa wrocławskiego Konrada do króla Zygmunta Luksemburskiego z 5 IV 1422 r., którego regest zamieścił Antoni Prochaska w Kodeksie listów Witolda, wynika, że 19 kwietnia tegoż roku król miał przebywać w Koninie, oczekując tam na przybycie syna margrabiego brandenburskiego⁵⁷. To oczywiście nie oznacza, że król na pewno musiał być w Koninie w oznaczonym czasie, lecz jest to wielce prawdopodobne, itinerarium królewskie było bowiem starannie planowane.

W tymże roku możemy stwierdzić — na podstawie regestu przywileju dla Bobrownik z 3 VI 1422 r., w którym Jagiełło przydał temu miastu 40 włók ziemi — pobyt króla w Inowrocławiu o jeden dzień dłużej niż w zestawieniu A. Gąsiorowskiego⁵⁸. Z tego samego roku wiadomości o pobycie króla pod Lubawą od 8 VII do 8 VIII 1422 r. A. Gąsiorowski czerpał z przekazu Długosza. Potwierdzeniem tego jest dokument wystawiony dla księcia Janusza I w tym miejscu 6 VIII 1422 r.⁵⁹

1423

W sierpniu 1423 r. mamy wiadomość z relacji Długosza, że król podróżował z Sandomierza do Krakowa przez Opatów, Bodzęcin, Chęciny, Jędrzejów, Żarnowiec, Olkusz, Rabsztyn, Sławków, Białybrzeg, Tenczynek i Tyniec⁶⁰. Pobyt króla w Chęcinach możemy ukonkretnić na podstawie dokumentu dla łowczego łęczyckiego Stanisława w sprawie lokacji wsi Niwki w dniu 11 VIII 1423 r.⁶¹

1424

Dla roku 1424 mamy możliwość wnieść nieco więcej uzupełnień. Po pierwsze, 24 marca (*feria sexta in vigilia annunciacionis Sancte Virginis Gloriose*) król wystawił na Łysej Górze dokument dla biskupstwa przemyskiego⁶². Kolejny szereg informacji o itinerarium Władysława Jagiełły na terenie Wielkopolski znajdujemy w liście wojewody poznańskiego i starosty generalnego Wielkopolski Sędziwoja z Ostroroga do margrabiego brandenburskiego Fryderyka z 23 IV 1424 r.⁶³ Czytamy tam mianowicie, że: *dominus noster rex generosus feria quarta proxima ante festum Pasche [tj. 21 IV] ad Calis fuit ingressus ibique usque ad feriam sextam proximam post festum Pasche [tj. 28 IV 1424 r.] proposuit comanere et feria sexta ad Camin [sic!] equitabit et de Camin ad Brest proponit equitare, quare si g. v. ad dominum ducem iter arripuit, in via Lithuaniensi erit et ibi dominus rex noster generosus vobis erit*. Widać na tym przykładzie, że itinerarium królewskie było starannie planowane, zgadzają się bowiem nam dalsze etapy podróży: Konin, dokąd król miał wyruszyć 28 kwietnia, oraz Brześć Kujawski. W opracowaniu A. Gąsiorowskiego został uchwycony pobyt Jagiełły w Kaliszu w dniach 23–28 IV 1424 r.⁶⁴ W Kaliszu 26 kwietnia doszło do spotkania króla z książętami śląskimi Konradem, biskupem wrocławskim oraz jego bratem, Konradem Kąckim, którzy uzyskali gwarantację bezpieczeństwa za pośrednictwem Marcina Zaremby, o czym dowiadujemy się z listu Władysława Jagiełły do wielkiego księcia litewskiego Witolda⁶⁵. Słuszna jest też interpretacja przez Franciszka Sikorę listu Władysława Jagiełły do Witolda, z czego wynika, że marszałek Królestwa Zbigniew z Brzezia przybył do króla do Radziejowa 6 lub 7 V 1424 r.⁶⁶ Wynika z tego, że król musiał być w Radziejowie najpóźniej 7 V 1424 r. Kolejnym dopełnieniem daty pobytu Władysława Jagiełły w Żninie, skąd król

⁵⁷ CEV, nr 966, s. 547

⁵⁸ *Przywileje, nadania i swobody przez królów polskich, książąt mazowieckich i biskupów plockich udzielone miastom województwa plockiego*, wyd. W. H. Gawarecki, Warszawa 1928, s. 41, przyp. 1.

⁵⁹ G. Kucharski, *Dokument króla Władysława Jagiełły dla księcia mazowieckiego Janusza I z 6 VIII 1422 r.*, w: *Mazowsze, Pomorze, Prusy*, pod red. B. Śliwińskiego, Gdańsk 2000, s. 317–327

⁶⁰ Joannis Długossi, *Annales seu cronicae incliti Regni Poloniae, liber undecimus 1413–1430*, Varsoviae 2000, s. 190; A. Gąsiorowski, *Itinerarium*, s. 77.

⁶¹ BCzart., Teki Naruszewicza, IV, 12, nr 34, s. 155–161.

⁶² BOss., rkps 2564, k. 15–16.

⁶³ J. Tęgowski, *Addenda do Kodeksu dyplomatycznego Wielkopolski*, St. Źródł. 39, 2001, nr 1, s. 97–98.

⁶⁴ A. Gąsiorowski, *Itinerarium*, s. 79.

⁶⁵ J. Caro, *Liber cancellariae Stanislai Ciołek*, t. 1, nr 5, s. 27–32.

⁶⁶ CEV, nr 1147; F. Sikora, *Uroczystości koronacyjne królowej Zofii w 1424 r.*, w: *Kościół, kultura, społeczeństwo. Studia z dziejów średniowiecza i czasów nowożytnych*, Warszawa 2000, s. 177.

wysłał listy do różnych książąt z tłumaczeniem, że to nie z jego woli jego bratanek Zygmunt Korybutowicz wyruszył na terytorium Czech, by wspomagać husytów, jest zachowany list do margrabiego brandenburskiego Fryderyka Hohenzollerna, który ma dokładną datę 28 VI 1424 r.⁶⁷ Podobne listy król wystosował do elektorów Rzeszy, króla Zygmunta Luksemburskiego, któregoś z książąt śląskich, Ernesta Habsburga i księcia pomorskiego Bogusława X⁶⁸. Wszystkie te listy są znane w formie okrojonej, to jest nie mają dat dziennych wystawienia, zatem kopia listu do Fryderyka Hohenzollerna ukonkretnia moment, w którym król, przebywając w Żninie, kazał owe listy wysłać.

Wspomnieć musimy też o pobycie Władysława Jagiełły w Łomazach 23 VIII 1424 r. Dokument dla Hryćka Kierdejowicza nosi datę *feria quarta in vigilia sancti Bartholomei*, co nie jest zgodne z rokiem 1404, pod którym opublikowali ten dokument wydawcy *Zbioru dokumentów małopolskich*⁶⁹. Data dzienna przystaje do roku 1424, co świadczy o pominięciu liczebnika *vigesimo* w datowaniu dokumentu.

1425

Ze sprawozdania posłów zakonu krzyżackiego ze zjazdu w dniach 28–31 VIII 1425 r., odbytego ze stroną polską w sprawie granic Nowej Marchii w pobliżu Torunia, wynika, że król polski osobiście brał w nim udział i prawdopodobnie przebywał w Nowej Nieszawie, zwanej przez krzyżaków Dybowem⁷⁰.

1426

Pobyt Władysława Jagiełły w Złotorii 2 V 1426 r., odnotowany przez A. Gąsiorowskiego na podstawie Kodeksu dyplomatycznego Litwy, wymaga uzupełnienia o relację komtura elbląskiego z tego samego dnia, skierowaną do wielkiego mistrza. Czytamy tam między innymi, że ze Złotorii król w towarzystwie komtura toruńskiego i wójta z Lipawy płynął statkiem po Wiśle w kierunku Dybowa, albowiem w tym czasie miał złamaną nogę⁷¹.

Z dokumentu sądu ziemskiego inowrocławskiego, opublikowanego przez Sobiesława Szybrowskiego, dowiadujemy się, że król przebywał w Inowrocławiu w dniu 11 V 1426 r.⁷² Można również zwrócić uwagę na pobyt króla Władysława w Sieradzu 26 VIII 1426 r., gdzie wystawił on przywilej dla miasta Skorzewów w ziemi łęczyckiej. Dokument ten przechował się w podwójnym transumpcie Zygmunta Starego i Stanisława Augusta i dotyczył odbywania targów i jarmarków w tym mieście⁷³. Na podstawie listu Władysława Jagiełły do Witolda, opublikowanego w *Liber cancellariae Stanislai Ciołek*, w którym król informuje swego stryjecznego brata o hołdzie książąt mazowieckich, znajdujemy informację, że król przebywał w Sandomierzu już 7 IX 1426 r.⁷⁴

⁶⁷ Zob. BOss., rkps 3377/II, s. 8–10 (kopia z adnotacją: „Abschrift aus Hist. Catalog” nro 538). Był on już publikowany przez F. Palackiego, *Urkundliche Beiträge zur Geschichte des Hussitenkrieges*, t. 1, Praha 1872, nr 300, s. 350–351.

⁶⁸ CEV, nr 1156, 1157, 1158, s. 656–659; *Codex epistolaris saeculi decimi quinti*, t. 1, wyd. A. Sokołowski i J. Szujski (dalej: CE), Kraków 1876, nr 65, s. 62–64; J. Caro, *Liber cancellariae Stanislai Ciołek*, t. 1, nr 6, s. 32–34; nr 12, s. 41–3 (ten list zawiera miejsce i przybliżoną datę wystawienia *Zneyna infra octavas corporis Christi*, co wskazuje na to, że w formularzu z kancelarii Stanisława Ciołka zabrakło słów *feria quarta*).

⁶⁹ ZDMłp., t. 6, nr 1666.

⁷⁰ CEV, nr 703, s. 703: *Hirczu hatte der herre koning von seiner wegen geschicket den hern bischoff von Posznaw, den herrn bischoff von Leslaw, hern Sandziwogium Ostrorossky hauptman czu grosen Polan, die zwene woiwoden herrn Hennes Dobrzynsky, hern Mattis Labisschyn, einen kleinen doctoren und andir vaste ritter und knechte us dem riche Polan.*

⁷¹ CEV, nr 1222, s. 720

⁷² S. Szybrowski, *Dokument sądu ziemskiego inowrocławskiego z 11 V 1426 r. Pochodzenie sędziego ziemskiego inowrocławskiego Jana Rosiejewskiego z Dąbrówki*, w: *Pomorze, Mazowsze, Prusy*, „Gdańskie Studia z Dziejów Średniowiecza”, nr 7, 2000, s. 353.

⁷³ BN, rkps 349.

⁷⁴ J. Caro, *Liber cancellariae Stanislai Ciołek*, t. 1, nr 103, s. 182–183: *venientibus hic nobis Sand(omiriam) sabbato ad noctem in vigilia nativitatís Marie virginis et duces Mazovie T(royden) et Wladislaus met soror nostra Alexandra mater ipsorum etiam venit* — w 1426 r. rzeczywiście wigilia święta Narodzenia NMP wypadła w sobotę.

1427

Informację uzupełniającą wiedzę o itinerarium Władysława Jagiełły w 1427 r. znajdujemy w liście Antoniego z Florencji do rajców wrocławskich. List datowany jest z Wieliczki 2 IV 1427 r.⁷⁵ Jest w nim informacja, że w najbliższy czwartek (tj. 3 kwietnia) król zamierza przybyć do Niepołomic, zaś od niedzieli (6 kwietnia) planuje pobyt w Bochni, który ma potrwać cztery dni (czyli do 9 kwietnia). W opracowaniu A. Gąsiorowskiego znajdujemy potwierdzenie pobytu Jagiełły w Niepołomicach 5 kwietnia, w Bochni zaś 7 kwietnia; natomiast uzupełnienie P. Węcowskiego wskazuje na pobyt króla w Bochni jeszcze 8 IV 1427 r.⁷⁶

1430

W końcu roku 1430 król polski, przebywający na Litwie, został przez swego brata Świdrygiełłę uwięziony w celu wymuszenia ustępstwa w sprawie Podola i po 7 listopada trudno zlokalizować miejsca jego pobytu. Jest jednak pewnym śladem ugoda, zawarta 29 XI 1430 r. w dworze Świdrygiełły, zwanym Jeleni Dwór, gdzie król zadeklarował chęć zwrotu czterech zamków podolskich (Kamieńca, Skały, Smotrycza i Czerwonogrodu) Litwie⁷⁷.

1431

Dnia 6 IX 1431 r. pod Łuckiem książęta i bojarzy litewscy poręczyli królowi polskiemu za Piotra Gasztołda, co pozwala wydłużyć pobyt Władysława Jagiełły pod Łuckiem do 6 IX 1431 r.⁷⁸ Na uwagę zasługuje też dokument publikowany przez Antoniego Prochaskę, w którym król oświadcza, że wybacza niewierność mieszkańcom ziemi oleskiej. Dokument ten został wystawiony we Lwowie 18 X 1431 r., co ukonkretnia informację Długosza⁷⁹. Dodać możemy jeszcze, że znajduje się potwierdzenie pobytu króla w Krakowie 8 XII 1431 r.⁸⁰

1432

Można też na podstawie listu Władysława Jagiełły do arcybiskupa Wojciecha Jastrzębca, wystawionego w Sieradzu 30 IV 1432 r. (*feria quarta proxima post octavas Pasche*), wzmocnić argumentację o pobycie króla w tym mieście w czasie od 29 IV do 5 V 1432 r.⁸¹

1433

Także dokument rozejmowy z zakonem krzyżackim, wystawiony 17 IX 1433 r. w Nowej Nieszawie, u którego na ósmym miejscu, czyli pośrodku, wisi pieczęć królewska, świadczy za pobyciem Władysława Jagiełły w tym dniu w Nieszawie pod Toruniem, czemu chyba nie stoi na przeszkodzie pobyt króla dwa dni wcześniej w Sieradzu⁸².

Dnia 17 XII 1433 r. Władysław Jagiełło był zarówno jeszcze w Łęczycy, jak też w Łowiczu⁸³.

⁷⁵ T. Jurek, *Przyczynek do życiorysu żupnika Antoniego z Florencji*, „Teki Krakowskie” 5, 1997, s. 47–52

⁷⁶ A. Gąsiorowski, *Itinerarium*, s. 84; P. Węcowski, *Działalność publiczna możnowładztwa*, s. 184.

⁷⁷ AGAD, Archiwum Zamoyskich, sygn. 32, s. 930–953; O. Halecki, *Z Jana Zamoyskiego inwentarza Archiwum Koronnego*, „Archiwum Komisji Historycznej” 12, Kraków 1919, s. 161; J. Kurtyka, *Podole pomiędzy Polską i Litwą w XIV i I połowie XV wieku*, w: *Kamieniec Podolski. Studia z dziejów miasta i regionu*, pod red. F. Kiryka, Kraków 2000, s. 39.

⁷⁸ CE [68], nr 73, s. 70.

⁷⁹ A. Prochaska, *Przebaczenie królewskie ziemianom oleskim w 1431 r.*, *Kwart. Hist.* 9, 1895, s. 43–5; *Joannis Dlugossii Annales seu cronicae incliti Regni Poloniae, liber undecimus et duodecimus 1431–1444*, Varsoviae 2001, s. 47.

⁸⁰ AGAD, Nabytki, sygn. 30, s. 154.

⁸¹ BPAN Kraków, rkps nr 9175, s. 487; A. Gąsiorowski, *Itinerarium*, s. 93.

⁸² *Die Staatsverträge des Deutschen Ordens*, Bd. 1, nr 175, s. 189; A. Gąsiorowski, *Itinerarium*, s. 95.

⁸³ A. Gąsiorowski, *Itinerarium*, s. 95–96; KDWLkp., t. 11, nr 1998.